

Herdean Gyöngyi¹:

Beszélhetünk-e Jézus pubertás- és kamaszkoráról? – A szülők és gyermekük közötti konfliktus felol- dása a megbékélés és az egészséges személyiségfej- lődés céljából a 12 éves Jézus története alapján a Lk 2,41–52 szerint –

Abstract. Can we talk about the puberty and adolescence of Jesus?

– Conflict resolution between parents and their child with the purpose of reconciliation and healthy personality development based on the story of the 12-year-old Jesus according to Luke 2:41-52 –

In the altered social and family living conditions of the modern era, parents are looking for answers to the issues of raising their children and dealing with the occurring conflict situations, especially during the age of puberty and adolescence, within the second decade of the child's personality development. The conflicts that occur during this transitional phase always cause unrest in family relations. In such cases, it is important to find ways of reconciliation, because an essential condition of healthy personality development is that the liberating power of reconciliation accompanies the system of family relations as a blessing. Parents seeking and following a Christian ethical value system also face difficulties in conflict management in these cases. Based on the story of the 12-year-old Jesus, we are looking for the power of the need for autonomy and separation from parents in Jesus' behaviour and we also study how Mary and Joseph treated their child and the family conflict.

¹ Református lelkész, Nagyváradi Újváros, E-mail: herdeangyongyi@yahoo.com.

We can conclude that in his human condition, the 12-year-old Jesus truly experienced the human phases of puberty and adolescence, and this further strengthened him to fulfil his mission and identity. The path of reconciliation on the part of Jesus' earthly parents was completed by experiencing and demonstrating the liberating and resolution-bringing power of family togetherness, sincerity, attention, and love.

Keywords: the 12-year-old Jesus, personality development, conflict management, family conflict, reconciliation

1. Bevezetés

Az utóbbi kétszáz évben az emberiség életmódja mélyreható változásokon ment keresztül.² Megváltoztak a munkaviszonyok, a társadalmi struktúrák összetételei, és ez a hagyományos családmodell átalakulását is eredményezte. A családokban átalakultak a gyermeknevelés és a fegyelmezés típusai, és ennek következtében a konfliktuskezelés módszerei is. A gyermek és szülő közötti konfliktusok minden életszakaszban jelen vannak, de a tizedik életév betöltése után ezek egyre fokozódnak, és ez a helyzet jelen van a keresztyén életszabályokat követő családok életében is. E tanulmányban arra a keressük a választ, hogy találunk-e útmutatót a Szentírásban a pubertás- és kamaszkori életszakaszra nézve, amely elsősorban a szülőket segíti a kialakult konfliktushelyzetekben a megbékélés és az egészséges személyiségfejlődés biztosításának útján.

Jézus Krisztusnak ifjúkoráról nagyon keveset tudunk. Egyetlen történet van a Szentírásban, amely a 12 éves Jézust mutatja be nekünk, melyet a Lukács Evangéliuma 2,41–52-ben olvashatunk. Erről a történetről érezhetjük, hogy mérhetetlenül gazdag a maga egyediségében és összetettségében. A 12 éves kor a pubertásnak, a kamaszkornak a kezdete. Egy konfliktushelyzet rajzolódik ki előttünk, melyben jelen vannak a kiváltó okok, valamint a megoldás is, melynek következtében egy csodálatos megbékélésnek lehetünk a részesei.

² Anthony GIDDENS: *Szociológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 43.

Ahhoz, hogy keresztyén etikai síkon reflektálva megvizsgáljuk a Bibliában bemutatott történet alapján a konfliktushelyzetet és annak megoldását, amely megjelenik, és amelyben a mai társadalmunkban élő ifjak és szülők is – feltételezésünk szerint – önmagukra ismerhetnek, fontosnak tartjuk azt, hogy a teljesség igénye nélkül bár, de körüljárjuk a Szentírás tekintélyének a kérdését is, hiszen, ha a Bibliából Istent kérdezzük, akkor azt teljes mértékben hitelesnek kell tekintenünk. Krisztológiai alapokon állva Jézus Krisztusnak a személyiségét határozzuk meg, és azt vizsgáljuk, hogy beszélhetünk-e Jézus pubertás- és kamaszkoráról. Keressük azokat az élettani sajátosságokat, amelyek a gyermekkorból az ifjúkorba való átmeneti időben jelentkeznek az ember életében, valamint megvizsgáljuk, hogy felfedezhetünk-e párhuzamokat a 12 éves Jézus viselkedése és az általunk megtapasztalt pubertás személyiségének a megnyilvánulásai között. Célunk a megbékélés útjának a megtalálása ebben a konkrét konfliktushelyzetben, melyet az evangéliumi történet leír.

2. Hermeneutikai alapok: a Szentírás tekintélyéről tömören

A hermeneutika, ahogy Schleiermacher nevezte, a megértés tudománya és művésze. A szó a klasszikus görög nyelvben egyszerre jelentette a kimondást, a magyarázatot (egzegézis) és a fordítást.³ A keresztyén hermeneutika úgy tekint a Szentírásra, mint aminek tekintélye van. Ennek az alapja az isteni méltóság és a kiválóság, amely az olvasók és az értelmezők számára hitelt és engedelmességet jelent, tehát akár a múltra vonatkozik, akár a jelenre vagy a jövőre néz, abban igazság és erő van. A keresztyén egyház a Szentírás szolgálatában áll, ennek ellenére az Írás tekintélye nem az egyháztól függ. Mi segíti az értelmezőt abban, hogy jól értse a Bibliát, melyről valljuk, hogy nem egy zsidó és keresztyén vallási gyűjtemény, hanem Istennek a teljes kijelentése? Elfogadjuk azt az alapelvet, hogy az Írás értelmezése és magyarázata csak akkor lehetséges, ha Jézus Krisztus jelen van az Ő Szent Lelkével.⁴ Mégis, a Biblia nem azonos annak magyarázatával. A magyarázat csupán eszköz, mely hozzásegít Isten Igéjének jobb megértéséhez. A Szentírásban Jézus

³ FABINY Tibor: *A keresztyénhermeneutika*. 1. http://palheidfogel.gportal.hu/portal/palheidfogel/upload/438951_1206172581_01584.pdf (megnyitva: 2020. 04. 19.)

⁴ TÖKÉS István: *A bibliai hermeneutika története*, A Kolozsvári Református Egyházkerület Kiadása, Kolozsvár-Napoca, 1985. 140.145.

Krisztus az egyetlen cél, az Ószövetség Őt ígéri, az Újszövetségben pedig Ő jelenik meg.⁵ Kálvin hangsúlyozza a hívő ember pragmatizmusát, mely nem egyfajta önző vagy józan emberi ész haszonelvősége, hanem a kijelentés és a hit összefüggése. A hit segítségével lehet Isten kijelentését felfogni és megérteni – az eredetében a transzcendentális lényeket –, ám Isten a kijelentés által mégiscsak immanens tényévé lett az ember számára. A hit által felismert igazságban Kálvin úgy tekint Istenre, mint aki az Ige által megítélte az embert, ugyanakkor meg is könyörült rajta. Ez a hívő ember realizmusa, amely az Ige nyomán gyökeres változást hoz az emberi életben.⁶ Isten Igéje az emberi egzisztenciára hat, átformálja, megújítja azt. Ebben az értelemben az ember és Isten találkozásában Isten nem az ember nélkül cselekszik. Isten megigazítja az embert, ez lett nyilvánvalóvá Jézus Krisztusban, mert egyedül Krisztusnak van üdvösségszerző hatalma az emberre nézve. Az így megigazított ember azonban nem lesz tökéletes.⁷ Az Írás tekintélyelvősége ilyen módon meghatározza a keresztyén ember etikai értékítéletét és irányultságát. Az ember mint Isten eszköze az őt meghatározó hite és morális meggyőződése alapján reflektál szociális környezetében az őt körülvevő eseményekre minden élethelyzetben. Reflexiója nem objektív, hanem szubjektív, mert nem lehet független az egyén attitűdjétől és attribúciójától.⁸ A Szentírásban nem találunk konkrét magatartásformákat, melyek úgy lennének rögzítve, hogy függetlenek maradnának a kulturális és a kontextuális élethelyzettől. A mindenkori írásolvasók és magyarázók az Igében Istennel találkoznak, és mint megszólítottak, választ adnak a maguk élethelyzetében. Az Ige tehát ebben az értelemben egyfajta erkölcsi tájékozódást ad az embernek.⁹

⁵ GANÓCZY Sándor – Stefan SCHELD: *Kálvin hermeneutikája*, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1997. 57.

⁶ KÁLVIN János *Institutioja 1536*, ford. dr. Victor János, Stichting Hulp Oost Europa, Budapest, 1995. CIV.

⁷ BARTHA Tibor (szerk.): *Keresztyén bibliai lexikon, II. kötet*, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1995. 176–177.

⁸ Az *attitűd* szociálpszichológiai fogalom, mely pozitív és negatív viszonyulásokat jelent a tárgyak, személyek, csoportok, helyzetek vagy a környezet bármelyik más olyan mozzanata felé, melyek a személyben kognitív, affektív és viselkedési összetevők együtteseit tartalmazza. Rita L. ATKINSON – Richard C. ATKINSON – Edward E. SMITH – Daryl J. BEM – Susan NOLEN-HOEKSEMA: *Pszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 1999. 506. Az attribúció az a folyamat, mely folyamán az egyén megpróbálja más emberek viselkedését értelmezni és magyarázni. Uo. 522.

⁹ FAZAKAS Sándor (szerk.): *A protestáns etika kézikönyve*, Kálvin Kiadó–Luther Kiadó, 2017. 21.

3. Krisztológiai alapok a témánk megközelítéséhez

Ha a keresztyén ember a Szentlélek segítségével tanulmányozza az Írást, és reflektál a makro- és mikroszociális eseményekre, akkor óhatatlanul az lesz hitéletének központi kérdése, hogy kicsoda Jézus Krisztus. Benne az Ige testté lett a János evangéliuma alapján. A Logosz öltött testet Krisztus inkarnációjában azért, mert a bűn belépett az emberiségnek és a világnak az életébe. Athanasius alapján¹⁰ valljuk, hogy Krisztus tökéletes ember, Akiben tehát jelen van a „*natura humana*”. Krisztus tökéletes volta tehát az emberi voltára érthető. Személyében nem egy másfajta embertípus, nem „*homo idealis*” jelent meg, hanem – a Róm 8,3 alapján – Ő mindenben hasonló lett az emberhez, kivéve a bűnt. Krisztus magában hordozta az ember testi, etikai és pszichikai jellemvonásait, hiszen volt teste, lelke, emberi tudata, értelme. Mégis, a bűn által meggyengített emberi természetet öltötte magára, hiszen az emberi természet gyengeségei is jelen vannak életében, úgy mint a sírás, a szomjúság, a fáradtság, a fájdalom. Hitét viszont az Atyához való szilárd ragaszkodás jellemezte, ebben más volt, mint az ember, hiszen a bűn alávetett ember hitét az Isten kegyelméhez és irgalmához való ragaszkodás jellemzi. Jézus lelki életében jelen van a legmagasabb tökéletesség: a bűn nélküliség. Az *incarnatio* nem öncéllal történt, hanem azért jelent meg Isten testben, hogy váltságtervének a teljességét kinyilatkoztassa. A *revelatio* és az *incarnatio* tehát összetartoznak.¹¹ Krisztusban megmutatkozik Istennek az emberrel szembeni helyreállító munkája, mely a megromlott viszonyoknak a helyreállítását szolgálja. Az Ószövetségben¹² is jelen van a váltságnak és a

¹⁰ https://szomrevalo.blog.hu/2015/01/27/egyetemes_hitvallasok. A 296 és 373 között élt Athanasius nevéhez fűződő hitvallás alapján „... Tökéletes Isten: tökéletes ember, aki okos lélekből és emberi testből áll.” (megnyitva: 2020. 04. 19.)

¹¹ SEBESTYÉN Jenő: *Református dogmatika, második kötet*, Christologia, Budapesti Református Theológia Akadémiai Kurzustára, Iránytű Kiadó, 1994. 39.

¹² A héber כָּפַר szó jelentése: befedni, betapasztani, betakarni, vétket betakarni, azaz büntetést elengedni, megbocsátani. Átvitt értelemben: megengesztelni, jó hangulatba hozni, valakivel kibékülni. További jelentései: engesztelést gyakorolni, kegyelmet nyerni. Áldozatoknál az előírt szertartást végezni, mely által a nép vagy személy engesztelést nyer. Jelentése még: tisztítani, bűntől vagy tisztátalanságtól valakit megszabadítani. A héber כִּפְרָה szó jelentése: váltság, engesztelés. A héber נָשַׁף jelentése: emelni, fölemelni, tekintetet felemelni, kezét emelni az eskü jeléül, kezét emelni segítségkérés céljából, kezét emelni ellenséges értelemben, fejet emelni, mint a bátorságnak és erősségnek jelképe, valakihez bizalommal hozzáfordulni, tisztelni, részvétet mutatni valaki iránt, vala-

kiengesztelésnek a valósága, mely az Újszövetség¹³ tanításában, Krisztusban új értelmet nyer. Jézus Krisztus mint Ebed Jahve jelenik meg az inkarnált Jézusban. Földi életének központi üdvtörténeti üzenete az Ő kereszthalála. Jézus sohasem nevezte önmagát Messiásnak. Az Evangéliumok bizonyágtétele szerint egyetlen név van, amit Jézus önmagára alkalmazott: az Ember Fia megnevezés. Ez a név már az ószövetségi zsidóságban is jelen volt, mint ahogy más vallásokban is elterjedt volt annak idején. A Dán 7,13-ban olvassuk először ezt a kifejezést, de nem messianisztikus, hanem kollektív jelentéssel. Az Ószövetség nyelvezetében az „ember” elnevezés felségcímet jelentett. Jézus tehát önmagára alkalmazta ezt a nevet, de az „Isten Szenvedő Szolgája” szenvedéseivel, azaz emberi életének és halálának az Isten szolgája által elvégzendő munkájával kapcsolatban. A megnevezés jelzi a mennyei inkarnáció következményét, hiszen földi életére nézve az Ő lealacsonyítását fogalmazza meg. Jézus tudatosan hangsúlyozza e megnevezés által, hogy neki a mennyei embernek a munkáját kell elvégeznie a testté létele és a megdicsőülése által.¹⁴ Krisztus lealacsonyítása, azaz önmaga megalázása kapcsán a Szentírás hangsúlyozza, hogy Ő önként mondott le ideiglenesen az isteni létmódról annak érdekében, hogy az embert megmentse. Ezt önmaga megüresítésének nevezzük. Felöltötte az emberi létformát, mely az inkarnációtól a kereszthalálig tartott.¹⁵

kit nagyra becsülni, imádkozni, panaszkodni, beszédben isteni nevet kimondani, vele esküdni, büntetést, vétket elviselni, kegyelmet találni, nőszülni, vétket elvenni, vétket elengedni, engesztelődni. POLLÁK Kaim: *Héber–magyar szótár*, Bp. 1881. 164. 244.

¹³ A görög ἀφίημι jelentése: elküld, megbocsát, embereket, tömeget valamilyen jogviszonyból elbocsát, kibocsát, elenged pénzt vagy adósságot, megbocsátja a bűnt, a vétket, az engedetlenséget, valakit elhagy, magára hagy, eltávozik valakitől, magára hagy, valakit vagy valamit nem akadályoz. Az Úri Imában is ez a szó szerepel, magyar fordításban: „bocsásd meg a mi vétkeinket...” A görög ἄφεσις jelentése: elengedés, elbocsátás, fogságból való szabadon bocsátás, megköztözöttségből való elengedés, bűn vagy adósság alóli felmentés. Az Újszövetség nyelvében konkrét jelentése: bűnbocsánat. VARGA Zsigmond: *Újszövetségi görög–magyar szótár*, Budapest, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992. 123–124.

¹⁴ Oscar CULLMANN: *Az Újszövetség krisztológiája*, Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1990. 123–124.

¹⁵ BARTHA: *Keresztyén bibliai lexikon*, 744.

4. A 12 éves Jézus földi szüleinek közösségében a történetben leírt helyzet alapján

Az Ószövetségi hagyományoknak megfelelően minden felnőtt zsidó férfinak évente meg kellett jelenni a jeruzsálemi templomban a fő ünnepek alkalmával, melyek a páska, az aratás és a leveles sátrak ünnepei voltak. A fiúgyermeket külön is nevelték erre, hiszen 13 éves koruktól fogva kötelező lett a Törvények megtartása. Az ünnepek alkalmával a kegyes családok nagy csoportokban tették meg az utat, melyet kellőképpen megszerveztek, odafigyelve a közös étkezésekre, a pihenésre és az állatok ellátására is. Ezekben az ünnepi alkalmakon a gyermekeket tanították, és felkészítették őket a Törvénynek a betartására.¹⁶ Lukács arról számol be a történetben, hogy József és Mária a 12 éves Jézussal együtt mennek a húsvét ünnepe alkalmából Jeruzsálembe. Annakidején Jeruzsálem lakossága 50-70 ezernyi volt, de az ünnepek alkalmával megkétszereződött vagy megháromszorozódott. Nagy volt a tömeg, és nagy létszámú volt a csoport is, amelyben utaztak, és akikkel ünnepeltek. Amikor „elteltek a napok”, és Jézus szülei is hazaindultak, a gyermek visszamaradt a városban, ahol a templomi doktorokat hallgatta és kérdezgette. A nagy tömegben nem vették észre a szülők, hogy Jézus nincs velük. Azt gondolták, hogy az utazó csoportban van, ezért nem is aggódtak, nem is keresték őt, csak egy nap múlva. Visszatértek a városba, ahol harmadnapra találták meg a templomban a doktorok között.

5. Megbékélés ebben a konkrét krízisben az életkori sajátosságok és a szülői attitűd tükrében

A történet a fejlődő Jézust mutatja be, és hűen tükrözi, hogy amikor az emberi testet magára öltötte, igazán és teljesen magába fogadta az emberi életszakaszoknak a tulajdonságait is. Leendő szent hivatásának jelét adta életének már ebben a fejlődési szakaszában.¹⁷ Jézus ekkor 12 éves. A történet által felmerül a kérdés: beszélhetünk-e Jézus pubertás- és kamaszkoráról?

¹⁶ RAVASZ László: *Az Újszövetség magyarázata, I. kötet*, A Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1991. 54.

¹⁷ KÁLVIN János: *Evangeliumi harmónia*, I. kötet, ford. Rábold Gusztáv, Grafika Könyvnyomda, Kolozsvár, 1939. 114–115.

5.1. Átmenet a gyermekkorból az ifjúkorba – élettani sajátosságok az emberben, párhuzamok és sajátosságok az ember Jézus életében a történet alapján

A személyiség kialakulásának folyamatában igen fontos helye van az ifjúkornak, hiszen ekkor alakulnak ki a világnézeti alapelemek és az értékorientáció az ember életében. Fontos kérdés, hogy milyen életkorban válik a gyermek ifjúvá. Meglehetősen nehéz ezt pontosan meghatározni. Azt a korszakot, amely átvezet a gyermekkorból az ifjúkorba, „átmeneti életkornak” vagy pubertásnak nevezik és nevezzük.¹⁸ A 10-12 éves kor közötti időszakot a preadoleszcencia korszakának is hívják a szakemberek.¹⁹

A pubertás kezdete – bár nem egységesek a vélemények és az életkori sajátosságok – az élet második évtizedében bekövetkezett biológiai változások sorozata, miközben nagy időkülönbség van a gyermekek között. Mégis, ha időintervallumot keresünk, akkor korunk szakemberei szerint ennek a korszaknak a kezdete 12-13 éves korra tehető.²⁰ Ez az időszak nagyon jellegzetes és meghatározó minden ember életében, ugyanakkor egy igen nehéz korszak az ifjú, de a szülők és a nevelők számára is.²¹ A sajátos életkori jellemzők tudattalanul jelentkeznek és nyilvánulnak meg. A teljesség igénye nélkül lássuk, hogy melyek ezek a jellemzők. Töredezni kezd a gyermekkorban megszilárdult énkép, miközben bekövetkezik a szülőktől való leválás krízise. Erősödik az autonómiaszükséglet, megjelenik az identifikációs zavar, melynek következtében fokozódhat a csalódás és a bűntudat megélése, súlyosabb esetben a depresszió is megjelenhet. Nő a frusztráció és az indulati feszültség, a nemi szerep vállalásának a problémája, a szülők és a környezet

¹⁸ I. S. KON: *Az ifjúkor pszichológiája*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1982. 177.

¹⁹ VIKÁR György: *Az ifjúkor válságai*, Animula, Budapest, 1999. 45.

²⁰ Michael COLE – Sheila R. COLE: *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 594.

²¹ Különböző elméletek jöttek létre a serdülőkorról kapcsolatban: 1. A biológiai megközelítés a gyerekek testében lezajló átfogó változást tekintik a megváltozott viselkedés központi okának. 2. A környezeti tanulási elméletek a serdülőkor és a korábbi életszakaszok közötti folytonosságot hangsúlyozzák, emellett pedig a környezeti hatás szerepét a pszichológiai jellemzők kialakulásában. 3. Az univerzális-konstruktivista elméletek a serdülőkor és a korábbi korszakok közötti szakaszosságot emelik ki, emellett a biológiai és a társadalmi tényezők egymást kiegészítő szerepét is az újabb pszichológiai szint létrejöttében. 4. A kulturális megközelítés a serdülőkort nem tekintti egyetemes fejlődési szakasznak. Csak abban az esetben ismeri el a serdülőkort mint elkülönülő fejlődési szakaszt, ha a biológiai fejlődés nincs összhangban a felnőtté válással. Uo., 599.

magatartása traumákat okozhat, erősödik a kompetenciák és a társadalomban betöltött hely keresése.²²

Az erre a korra jellemző jellegzetes tulajdonságok megelevenednek előttünk a 12 éves Jézus viselkedésében. Minden ifjúra nagy hatással van az, amit kisgyermekkorában tanult mikrokörnyezetében, amikor egy speciális függő viszonyról beszélhetünk a gyermek és szülei között. Az ember vele született adottságainak és alaptulajdonságainak finomítása szociális feltételekhez kötött, és meghatározzák az együttélési minták. Nagy szerepe van a közegnek, melyben emberré, felnőtté válik. A mikrokörnyezetnek, azaz a családnak mint a legősibb intézménynek a szerepe formáló és meghatározó erővel bír. Az ott eltanult szocializáció egész életünkben végigkísér. Ilyen értelemben a család szerepe a legtöbb kultúrában hangsúlyos. Ezért tartjuk elsődleges közvetítő társadalmi egységnek.²³

Egyfajta tekintélyelvűség alakul ki ekkor, amelyet az engedelmisség jellemez. Pubertáskorban a tekintély a szülő, a nevelő, a tanárok felé vagy éppen részéről megváltozhat a gyermek részéről, veszíthet az erejéből, és ennek következtében az engedelmisség gyakorlása is egyre nehezebb az ifjúnak az őt körülvevő és meghatározó felnőttek iránti viszonyulásában. Természetesen az engedelmisség gyakorlása megmaradhat, de ez nagymértékben attól függ, hogy a serdülő mennyire bízik a felnőttekben. Az engedelmisség gyakorlása segít az emberi életben, éppen ezért fontos, hogy a bizalmi légkör megmaradjon, még akkor is, ha az ifjú lázad ez ellen. A felnőttek részéről ilyenkor türelemre van szükség.²⁴ Jézus engedelmeskedik szüleinek és a vallásos hagyománynak akkor, amikor szüleivel együtt elmegy a páska ünnepén Jeruzsálembe. Kutatások alapján megállapították, hogy a különböző kultúrák ellenére a legtöbb serdülő osztozik szüleinek az értékrendjében.²⁵ Viszont abban a mozzanatban, amikor leszakad a szülőktől és a szociális csoporttól is, akikkel együtt indult el, elkezdődik a pubertásokra jellemző talán legfőbb tulajdonságnak a felszínre törése, a leszakadás és a függetlenedés folyamata. Jézus leszakad szüleitől. Az nem derül ki Lukács beszámolójából, hogy mennyi időt töltött együtt a család

²² MURÁNYI-KOVÁCS Endréné – KABAINÉ HUSZKA Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988. 149–173.

²³ BAGDY Emőke: *Családi szocializáció és személyiségzavarok*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, é. n. 12.

²⁴ Françoise DOLTO: *A kamaszkor védelmében*, Pont Kiadó, Budapest, 2012. 69.

²⁵ COLE–COLE: *Fejlődéslelektan*, 620.

az ünnepen, de az igen, hogy a 12 éves Jézus már mint egy önálló személyiség cselekszik. A ὑπομένω²⁶ igével fejezi ki az evangélista Jézusnak ezt a cselekedetét. Megfigyelhető, hogy ezáltal valóban részese Jézus annak az emberi életeseménynek, amelyben újjászerveződnének a családi kapcsolatok – mind a fiúk, mind a lányok esetében –, az Ő életében is erősödik a szülőkkel szembeni távolságtartás, és fokozódik az önállóságra való törekvés.²⁷

5.2. A történetben megjelenülő konfliktus és krízis

Az ünnep elmúltával a szülők hazaindulnak, és csak egy nap múlva veszik észre, hogy Jézus nincs az úti csoportjukban. A nagy tömegben igazán el lehetett veszni, és nagyon nehéz volt megtalálni valakit. A történetnek ez a mozzanata nagyon el kell, hogy gondolkoztassa a szülőket. Mária és József nem nevezhetőek felelőtlen szülőknek, hisz gyermeküket a kor szokásának megfelelően és a Törvénynek engedelmességgel vitték magukkal, és szervezték meg utazási feltételeiket. Mégis, ez a fordulat elindítja a krízishelyzetet a szülők és az ifjú Jézus között. A gyermekekkel együtt a szülőknek is alkalmazkodniuk kell az új fejlődési életszakaszban, és erre nagyon nehéz felkészülni. Tudomásul kell venni, hogy az emberi természetnek megvan a maga fejlődési tempója. A pubertás családjában erősödik a bizalmatlanság érzése, miközben nagy szükség van a szülői külső kontrollra, ugyanakkor az ifjú szempontjából a szabadságérzetre is. A szülők és a gyermekek számára máshol vannak a határok, melyek helyzetenként és az események függvényében változnak. Nehéz megtalálni az egyensúlyt ebben az időszakban. A konfliktusok könnyen kialakulnak a leghétköznapiabb élethelyzetben is. A gyermekek ebben a korban hajlamosak a saját maguk igazát védeni bármi áron, könnyen ellenállnak a szülői intelemnek, viselkedésszerű elvárásoknak, és ez idegességet, feszültséget eredményez. Jó, ha a szülők ebben az életszakaszban arra gondolnak, hogy a gyermekük életében ez csupán egy átmeneti életszakasz, és mindaz a mérce, értékrend és egészséges függő viszony, amit kisgyermekkorban kiépítettek, mint egy megelőlegezett „hitel”, jelen van és érvényes.²⁸

²⁶ ὑπομένω – valami alatt megmarad, marad, kitart, helytáll, visszamarad, ott marad, nem megy tovább, nem menekül el. Az Újszövetség más helyen is használja a kifejezést, a hitben való HELYTÁLLÁSRA. Pl. Mt 10,22, 24,13. Mk 13,13, Róm 12,12. Bauer Isten nevelő munkájában a hatását finális jellegűnek tartja. VARGA: *Újszövetségi görög–magyar szótár*, 967.

²⁷ COLE–COLE: *Fejlődéslélektan*, 620.

²⁸ DOLTO: *A kamaszkor védelmében*, 69.

Jézus szülei visszamennek Jeruzsálembe, hogy megkeressék Őt. Lukács itt a ζητέω²⁹ ige használatával fejezi ki a szülők cselekedetét, ami egy igazi és mélyről fakadó vágyakozást is feltételez.³⁰ A krízishelyzet fokozódik. A szülői aggodás és a gyermekük iránti harag érzésének kavardása a lelkükben egy természetes reakció konfliktushelyzetekben. Nagyon fontos ennek a kezelése és koordinálása a szülők életében, hiszen csak arra taníthatják gyermeküket, amit ők maguk is megtanultak.³¹ A pubertás és a kamasz amúgy nehezen fogadja el szüleinek a megnyilvánulásait, és azokat igen erős kritikával szemléli. Ha a harag levezetése agresszióba csap át, akár deviáns személyiségi fejlődési folyamat indulhat el, amely már ifjúkorban is jelentkezhet, és észrevehető lesz. Így, mint egyfajta szimbolikus modell, az agresszió erős szerepet tölt be.³² Nagyon fontos a személyiség önszabályozása,³³ és ha a felnőtt ezt a modellt éli gyermeke felé, az megszünteti a deviáns személyiség kifejlődését és megszilárdulását.

Jézus szülei megtalálják 12 éves gyermeküket, és nem is akárhol! A templomban van, ahol a doktorok között ül, őket hallgatja, kérdezőgeti, tehát beszélget velük. A 10. év körül megváltozik a gyerek viszonyulása az őt körülvevő világhoz. Magatartásában és gondolkodásában már természetes lesz számára, hogy nem egyedül az ő nézőpontja érvényes. Kezdi elfogadni a másik ember szempontját is /decentrálás/, és mérlegeli azokat a gondolkodási formákat, amelyek alkalmasak arra, hogy több szempontot is összeegyeztessen. Ez a változás 12 éves korban egyre inkább kezd megmutatkozni. A gondolkodásnak ezt a szintjét Piaget és Inhelder gazdag kísérleti anyaga tárja fel, melynek az összefoglaló részéből megtudhatjuk, hogy ebben a szakaszban a feladatmegoldó gondolkodás formális műveletekben játszódik le, szemben az előző szakasz konkrét műveleteivel.³⁴

²⁹ ζητέω – keres, kutatja, amit elveszített, Istent keresni, Mennyeknek országát keresni. VARGA: *Újszövetségi görög–magyar szótár*, 413.

³⁰ Uo. ugyanez a kifejezés jelzi a Lk 6,19 alapján azt, hogy a tömeg szerette volna megérinteni, illetni Jézust

³¹ Gary CHAPMAN: *Kamaszokra hangolva*, Harmat, Budapest, 2009. 18.

³² Charles S. CARVER – Michael F. SCHEIER: *Személyiségpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998. 358.

³³ FEUER Mária – POPPER Péter (szerk.): *Pszichológiai műhely 9. Gyerekek, szülők, pszichológusok*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992. 349.

³⁴ MÉREI Ferenc – V. BINÉT Ágnes: *Gyermeklélektan*, Medicina, Budapest, 1997. 261.

A magatartásban és a gondolkodásban tehát egy periódusos változás megy végbe. A kutatók szerint ez a változás szakaszokban történik, 11–12 és 14–15 éves kor között, amikor a gyerek eljut oda, hogy eltávolodjon a konkrétól és a valóságot lehetséges átalakítások együttesének tekintse.³⁵

A szülők megtalálják gyermeküket a jeruzsálemi templomban. Egy igen felfokozott konfliktushelyzetet jelentett számukra az ifjú Jézus hiánya, és minden bizonnyal megnyugszanak akkor, amikor a harmadik napon megtalálják Őt.

5.3. A megbékélés útja a konfliktus feloldásában a történet alapján

Érdekes megfigyelnünk, hogy mi módon zajlik a probléma, a konfliktushelyzet kezelése ebben az esetben a szülők, különösen az édesanya, Mária részéről. A kutatási eredmények arra világítanak rá, hogy a serdülők kapcsolata jobban megváltozik az anyával szemben, mint az apával szemben. Valószínű, hogy az anyáknak sokkal kisebb a tekintélyük, mint az apáknak. Ezért a serdülők jobban küzdenek az anyával szemben a függetlenségükért, mert tőlük nem tartanak olyan nagy mértékben, mint az apáktól.³⁶

Mária feltesz egy kérdést az ifjú Jézusnak, amellyel megnyitja a párbeszéd útját. Minden családi krízisnek, konfliktushelyzetnek a legjobb megoldása a párbeszéd kezdeményezése. Legtöbb problémát a szülői kontroll jelenléte okozza. Emiatt nagy türelemre van szükség a szülő részéről, aki ilyenkor jól teszi, ha dühöngés, megszidás vagy épp büntudatkeltés helyett a szeretet hangján kezdeményez beszélgetést gyermekével. Nagyon fontos a felnőtt személyiségnek a megszilárdítása, hisz ez egy tükörkép is lesz a gyermek számára. A személyiségben fontos az *én*. Amikor az *én* a konfliktusokat csökkenti, akkor a személyiség a *konfliktusok szférájában* működik, amikor pedig az alkalmazkodást segíti elő, akkor *konfliktusmentes szférában működik*. Minden viselkedés végső célja az, hogy a személy alkalmazkodjon a környezethez.³⁷ A gyermeknek feltétel nélküli és állandó szeretetre van szüksége. Nagyon fontos ebben a korban is a szemkontaktus a beszélő szülő és – a párbeszéd részeseként – a gyermek között. Az egymásra tekintés erősíti a szeretet kifejezését és a bizalom elmélyülését is, ezen felül pedig a személyiség

³⁵ Jean PIAGET – Bärbel INHELDER: *Gyermeklélektan*, Osiris, Budapest, 1999. 118.

³⁶ COLE–COLE: *Fejlesztélektan*, 600.

³⁷ CARVER–SCHEIER: *Személyiségpszichológia*, 259.

pozitív fejlődésére is kihat. Az egymásra nézés mellett fontos szerepe van még a testi közelség gyakorlásának is a szülő és a gyermek között. Ez lehet egy kéznek vagy az egyik vállnak a megfogása. Természetesen előfordulhat az is, hogy a kettő nem egyszerre történik, mert az ifjú nem akar a szülő szemébe nézni, vagy épp szégyelli a testi érintést, mert nagyon kisgyermekinek tartja. Akárhogy is, a kitüntetett figyelem kimutatása a gyermek felé elengedhetetlen. Éreznie kell ezáltal is a szülői törődést.³⁸ Mária nagyon bölcsen és őszintén azt kérdezi a 12 éves Jézustól, hogy: *miért cselekedted ezt velünk?* Ezzel a kérdésfelvetéssel beszélgetést kezdeményez. Jelzi, hogy érdeklí a gyermek motivációja, és ezáltal figyelmesen fordul felé. Csodálatos példa a mindenkori szülők számára Mária-nak a gyermekéhez való viszonyulása. De nemcsak kérdez, hanem meg is nyílik, amikor arról beszél, amit hitvesével együtt átéltek. Erre utal a *nagy bánattal kerestünk téged* kifejezés. Mária anyai viszonyulásában benne van a szeretet megnyilvánulása, amely az ember számára a legfontosabb konfliktust feloldó és krízist megoldó eszköz.

Jézus válasza igen száraznak, akár szemtelennek is tűnhet. Mintha felhányná anyjának azt, hogy Őt keresték. Kora ifjúságától tudta, hogy neki az Atya dolgaiban kell fáradoznia.³⁹ A válasz mintha egy pubertás vagy kamasz kemény válaszána tűnne. Nagyon fontos, hogy a szülő ne essen pánikba, ha ilyen hangnemet hall,⁴⁰ hiszen előfordulhatnak diffúz megnyilvánulások, de szeretettel ezek is kezelhetőek. A szülők elfogadták a választ és bár nem igazán értették azt, mégis szeretettel fogadták a gyermeki engedelmességet, amikor Jézus hazament velük Názáretbe.

5. Zárószó

Jézus korában még nem beszéltek a társadalomban pubertás- vagy serdülőkorról. Ennek a fejlődési ciklusnak a létezése kultúrafüggő. Csupán a modern kor társadalmában tekintik különleges szakasznak a gyermekkorból a felnőttkorba való átmenetet. Különösen azóta, hogy jelentősen meghosszabbodott a tanulással eltöltött idő.⁴¹

³⁸ Ross CAMPBELL: *Dühöngő ifjak*, Harmat, Budapest, 1997. 46.

³⁹ Herbert HAAG: *Bibliai lexikon*, Apostoli Szentzség Könyvkiadója, Budapest, 1989. 847.

⁴⁰ RANSCHBURG Jenő: *A serdülés gyötrelmei*, Saxum Könyvkiadó, 2011. 131.

⁴¹ VAJDA Zsuzsanna: *A gyermek pszichológiai fejlődése*, Helikon Kiadó, 1999. 174.

Bár a személyiség fejlődésének minden szakaszában az örökletesség és a környezeti hatások egyaránt meghatározó jellegűek, a pubertás és serdülőkori fejlődésben a társadalmi-szociológiai tényezők nagyobb szereppel bírnak. Mégis, a családi környezetnek, a szülők viselkedésének és értékrendi hatásuknak az ereje megmarad a felnövekvő élet-szemléletében, és ez ennek az átmeneti korszaknak a végén megmutatkozik és megszilárdul a felnőtt ifjú életében. A történetben megfigyelhettük Józsefet mint családfőt, aki fontosnak tartotta a hagyományok átörökítését a reá bízott *gyermek* felé, és ez által értékrendet hagyományozott számára. Mária, az édesanya az őszinteség, az odafigyelés és szeretet által beszélte meg *gyermekével* a viselkedési normákat, a 12 éves *gyermek* pedig őszintén beszélt önazonosságáról, de engedelmességet gyakorolt szüleinek a hívására. A megbékélés a családi összefogásban és a szeretet erejében következett be.

Ha mindezeket figyelembe vesszük, akkor a címben feltett kérdésre megválaszolhatjuk, hogy Jézus megélte a személyiségfejlődésnek az emberi szakaszait is, ebben is példát mutatva az Őt követni vágyók számára.

Egy-egy konfliktushelyzet megoldása a megbékélés felszabadító erejével bír. A problémamegoldó képességet, a krízishelyzetek kezelését, a konfliktusok megoldását tanulni és tanítani kell. Családon belül a legtöbb ilyen állapot leginkább a gyermekkorból való átmenet szakaszában jelentkezik. A 12 éves Jézus története egy építő jellegű útmutatást jelent a felnövekvő gyermekeket féltő, óvó és nevelő szülők számára, nemzedékről nemzedékre.

Felhasznált irodalom:

- ATKINSON, Rita L. – ATKINSON, Richard C. – SMITH, Edward E. – BEM, Daryl J. – NOLEN-HOEKSEMA, Susan: *Pszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
- BAGDY, Emőke: *Családi szocializáció és személyiségzavarok*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, é. n.
- BARTHA, Tibor (szerk.): *Keresztény bibliai lexikon, II. kötet*, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1995.
- CAMPBELL, Ross: *Dühöngő ifjak*, Harmat, Budapest, 1997.
- CARVER, Charles S. – SCHEIER, Michael F.: *Személyiségpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- CHAPMAN, Gary: *Kamaszokra hangolva*, Harmat, Budapest, 2009.
- COLE, Michael – COLE, Sheila R.: *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- CULLMANN, Oscar: *Az Újszövetség krisztológiája*, Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1990.

- DOLTO, Françoise: *A kamaszkor védelmében*, Pont Kiadó, Budapest, 2012.
- FAZAKAS, Sándor (szerk.): *A protestáns etika kézikönyve*, Kálvin Kiadó–Luther Kiadó, 2017.
- FEUER, Mária – POPPER, Péter (szerk.): *Pszichológiai műhely 9. Gyerekek, szülők, pszichológusok*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.
- GANÓCZY, Sándor – SCHELD, Stefan: *Kálvin hermeneutikája*, A Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1997.
- GIDDENS, Anthony: *Szociológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- HAAG, Herbert: *Bibliai lexikon*, Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest, 1989.
- KÁLVIN, János: *Evangéliumi harmónia*, I. kötet, ford. Rábold Gusztáv, Grafika Könyvnyomda, Kolozsvár, 1939.
- KÁLVIN, János *Institutioja 1536*, ford. dr. Victor János, Stichting Hulp Oost Europa, Budapest, 1995.
- KON, I. S.: *Az ifjúkor pszichológiája*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1982.
- MÉREI, Ferenc – V. BINÉT, Ágnes: *Gyermeklélektan*, Medicina, Budapest, 1997.
- MURÁNYI-KOVÁCS Endréné – KABAINÉ HUSZKA Antónia: *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.
- PIAGET, Jean – INHELDER, Bärbel: *Gyermeklélektan*, Osiris, Budapest, 1999.
- POLLÁK, Káim: *Héber–magyar szótár*, Bp. 1881.
- RANSCHBURG, Jenő: *A serdülés gyötrelmei*, Saxum Könyvkiadó, 2011
- RAVASZ, László: *Az Újszövetség magyarázata, I. kötet*, A Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, Budapest, 1991.
- SEBESTYÉN, Jenő: *Református dogmatika, második kötet*, Christologia, Budapesti Református Theológia Akadémiai Kurzustára, Iránytű Kiadó, 1994.
- TÖKÉS, István: *A bibliai hermeneutika története*, A Kolozsvári Református Egyházkerület Kiadása, Kolozsvár-Napoca, 1985.
- VAJDA, Zsuzsanna: *A gyermek pszichológiai fejlődése*, Helikon Kiadó, 1999.
- VARGA, Zsigmond: *Újszövetségi görög–magyar szótár*, Budapest, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992.
- VIKÁR, György: *Az ifjúkor válságai*, Animula, Budapest, 1999.

Internetes források:

1. FABINY Tibor: *A keresztény hermeneutika*.
http://palheidfogel.gportal.hu/portal/palheidfogel/upload/438951_1206172581_01584.pdf (megnyitva: 2020. 04. 19.)
2. <https://szomrevalo.blog.hu/2015/01/27/egyetem-es-hitvallalok> (megnyitva: 2020. 04. 19.)